

Пролог

Такі дорогоцінні дні трапляються у травні, влітку чи впродовж вересня — коли у поцяткованій хмарками блакиті променить сонечко, повітря солодко пахне багатоквіттям, а невщухний легіт несе від річки прохолодну свіжість; хочеться гуляти, співати, всотувати благодать світу кожною клітиною і закарбовувати ці миті теплим спогадом. Чудовий, досконалий день.

Вітерець розганяв полем брижі, від чого самотня садиба здавалася чи то човником, чи то острівцем посеред зеленого озера. Оплетений лозою тин обважнів запилюженими, сповитими павутинкою гронами винограду. Низенька хатина втопала у запашному різнобарв'ї: тут квітнули кульбаби, мальви, ружі, барвінки, маки, проліски і чорнобривці. Хатина була ладна, ніби тільки збудована: стріха — очеретина до очеретини, побілені стіни без жодної ляпки, густий запах свіжих дощок. З прозорих віконець променіло затишком.

Навколо хати розкинулися яблуні, груші, сливи, вишні, абрикоси, шовковиці, інші плодові дерева, на гіллях поруч живиці і ніжного цвіту виблискували фрукти та ягоди. Землю вкривало рясне плетиво різноманітної городини: одні плекали бруньки, другі квітнули, треті вили пуп'янки, четверті наливалися, а п'яті похилилися стиглими плодами. Ані грядок, ані стежок, ані порядку — все росло абияк. Над тим дивовижним садом гуділи хрущі й бджоли, пурхали бабки і метелики, ширяли ластівки та горобчики.

Під стосами різноманітних наїдків у затінку дерев прогинався довгезелезний стіл. Наповнені миски й тарелі вишикувалися просто неба в три поверхи: свіже, смажене, варене,

печене, в'ялене — страв вистачало для видатного бенкету. Ледь помітний під посудом обрус мерехтів живими візерунками, що безперестанку народжувалися, крутилися і зникали, ніби відбитки думок.

У голові столу завмер голомозий чоловік у чорному вбранні: жорсткі риси смаглявого обличчя застигли, багрянні очі без райдужок втупилися в небокрай. Господар сидів безрушню, наче намальований, і лише червона вишивка на його сорочці крутилася, немов у зачарованому калейдоскопі.

Минали години. З плином часу ні гожий день, ні безрушний чоловік не змінилися; у поцяткованій хмарками блакиті променіло сонечко, повітря солодко пахло багатоквіттям, а невшухний легіт приносив від річки прохолодну свіжість... Чудовий, досконалий день.

Та спокій чарівної оази порушили.

Багрянний погляд ожив, метнувся до річки, де чорною плямою посеред зелені вибухнула темрява: клубочилася хмарию, загрозлива і непроглядна, немовби висічена з найпотаємніших надр, яких ніколи не торкався промінь світла. Марево посунуло до хатини, наче викинута на суходіл глибинна гадина з безліччю щупалець — повзлю, перевалювалося, лишаючи за собою доріжку димного слизу, сірі билинки і висохлу землю, поорану глибокими тріщинами.

Жоден м'яз на чоловіковому обличчі не ворухнувся.

З наближенням скверни тин упав; квіти зів'яли; листя пожухло й опало; гепнули зіпсовані плоди, слідом упали замертво комахи і птахи. Трупика набрякли, вибухнули гнилою плоттю, що вмить зотліла і лишила по собі жовті кістячки й порожні хітинові шкаралупи.

У лункій тиші темрява спинилася по інший бік столу. Страви вкрилися цвіллю, посуд тріснув, а скатертина почорніла.

— Щиро вітаю у моїй скромній обителі, — підвівшись, гречно мовив господар. — Почувайтесь, як удома.

Темрява згусла, скрутилася і перелилася у силует, наче чорне вино у прозору карафу, набула рис і форм, перетворилася на моторошне кошаве створіння в роздутому лантуху. Довге розпатлане волосся плавало у повітрі, як розбавлене у воді чорнило, переплітаючись із темрявою вбрання. Бозна, чи були у постаті руки чи ноги, але голова не мала ні

ший, ні вух. На пласкому землистому обличчі, що віддалено нагадувало жіноче, постійно змінювався ніс — кирпатий, гачкуватий, прямий, широкий — поки не зник остаточно без сліду. Лишилася тільки тоненька, задовга лінія роту та глибоко посаджені очі, що їх наповнювала непроглядна темрява.

Він уже й позабув, який вона мала вигляд до трагедії.

— Що ти знайшов у цьому тілі? — її голос нагадував шипіння змії.

— Спочатку воно дозволило збагнути їх краще, — відповів господар. — А згодом я зник.

Вона була прекрасною — це він пам'ятав напевно.

— Якщо забажаєте, я відкину це тіло, і ми зможемо заспівати, як...

— Не блюзнірствуй! — перебила гостя гнівно.

Стіл із грюкотом розламався навпіл.

— Перепрошую, — чоловік вклонився.

Її погляд ковзнув по столу та садибі.

— Прибери це.

— Коли така ваша воля.

Господар клацнув пальцями, і вітер зник. Блакитне небо пішло тріщинами, що розлетілися темними блискавками, розкололи сонце, пробігли до виднокраю і чорним мереживом розтеклися полями, аж поки не дісталися садиби. Без жодного звуку дерева упали, підкошені незримим серпом, хатина повалилася, наче у дитячій книжці-складанці, і земля ковтнула її разом із городом. Тріщини множилися, пухли, ширилися і за кілька секунд розірвали рештки світу на клапті, після чого ілюзія остаточно зникла.

Тепер обоє стояли посеред велетенського кола, викладеного сірими плитами. Колись вони були сліпуче-білими, але їхній колір витік із цього світу разом із життям. Навкруги під товстим шаром пилюки лежали посічені кам'яниці — кістяки зруйнованих стін, тонких башт, кручених сходів і місячних мостів. Руїни здавалися могутніми, але розсипалися на порошок від найлегшого дотику. Остови дерев, що вистояли, стирчали покрученими колонами, їхні ряди шикувалися у привиди алей. На споночілому небі нерухомо пульсувала багряна жарина, під її бляклим сяйвом мертве місто здавалося залитим кров'ю.

Пустка. Пилюка. Примари старого світу. Ані вітру, ані звуку, ані запаху. Лише хвилі пекучого морозу від постаті навпроти.

Її чорні очі ковзнули руїною.

— Ти оселився серед мертвих.

— Аби не забувати, як усе почалося.

— І тому змайстрував собі затишну мару?

— Аби не забувати, як може бути інакше.

Він відповідав спокійно і розважливо, ніби образи його оминали.

— У тебе завжди є відмовка.

— Колись вам це подобалося... Володарко.

Риска її прозорих губ скривилася.

— У цьому місці титули звучать як знущання.

— Відгомін давніх манер, — чоловік уклонився вдруге.

— Прошу вибачити.

— Вибачаю вперше і востаннє. Краще послуговуюся будь-яким іменем... Гааде.

Він уклонився втретє.

— Як волієш, Гадро. Чим зобов'язаний такому раптовому візиту? Відверто кажучи, я вирішив, що ти забула про моє існування.

— Я не забуваю нікого і нічого, — процідила Гадра. — Я прибула з поваги до тебе. Прибула сповістити, що твій час збіг.

Багряні очі блиснули.

— Ти кажеш про війну.

— Я кажу про здобуття нового світу.

Тепер її голос нагадував скреготіння тупого леза по вкритому памороззю склу.

— Отже, чутки не брехали... Ти хочеш загарбати інший бік.

— А ти зробиш це разом зі мною.

Він вагався лише мить.

— Гаразд. Але перед тим прошу вислухати. Я майже закінчив...

— Байдуже, — обірвала Гадра. — Байдуже, що ти закінчив. Не витрачай сил на ці забавки. Забагато часу змарновано, Гааде. Неприпустимо багато.

Пасма її волосся-темряви стали дибки, обернулися чорними лезами.

— Поки ти впродовж століть сидів у теплому міражі, мудруючи над пустоплідними вигадками, мої піддані страждали в чужому світі. Дрібнішали, вичихали, марніли. Розсіяні й самотні, вони тікали і ховалися, никалися по норах та печерах... Розпорошені по всіх усядах, вони втратили коріння — і забули батьківщину,

Леза закрутилися навколо її голови розмитим чорним німбом.

— Їхні нащадки втратили навіть власні імена! Дуенде. Абатва. Обакє. Туурнгаїт. Джини. Туата Де Дананн. Мерзенні прізвиська, що крають слух! Чужина перемолола всіх.

— Не всіх. Дехто став правителем.

— Коли це було, Гааде? Отямся. Майже всіх знищили. А на кого виродилася решта? На домашніх потворок. На лякливих покручів. На казочки, якими лякають тамтешніх дітей, — скреготіла Гадра. — Який сором! Мої піддані, могутні і горді... Перетворилися на жалюгідних нікчем.

— Трагедія змінила всіх, хто вижив...

— Ні, чаклує! Їх змінили люди!

Гаад промовчав.

— Мені огидно. Мені люто. Мені боляче, — шипіла Гадра без жодного відтінку емоції. — Це сталося з моєї провини. Нещасні шукали кращого місця для життя — а я, їхня правителька, не могла дати нічого, крім втечі до чужого світу. Один за одним вони йшли на той бік, втомлені очікуванням, неспроможні більше скніти тут. Я вважала, що це тимчасово, що діти їхні повернуться, коли ми все виправимо... Але тут уже нічого не виправити.

— Гадро, ми...

— Годі!

Тон її крижаного голосу не змінився, а чорні леза волосся перетворилися на гіллясті роги.

— Всі інші визнали поразку. Горана, Гарог, Гумара, Горс... Усе Коло відмовилося. Настала твоя черга, пустельнику. Ви, великі чародії і розумники, тисячами років годували мене брехливими медовими обіцянками.

— Дозволь мені закінчити, Гадро. Поглянь!

Він указав на дуб, єдине живе дерево, що завмерло на відноколі біля руїн, немов утомлений блукач посеред пустелі.

— Придивися до цього дива! Перед тобою — наш шанс. Справжній шанс на відродження. Я...

— Де я маю вгледіти диво? У дереві? — перебила Гадра.

— Чи ти знущаєшся з мене, Гааде? Що нам із того нещасного дерева? Воно змусить світило прокинутися і рушити небосхилом? Воно зцілить землю, оживить воду, відродить вітер? Чи воно поверне час у минуле?

Гаад спохмурнів.

— Мені байдуже до твоїх вигадок. Ти двічі зазнав невдачі, хоча перед кожною розп'ятував про шанси на відродження. Я не мала слухати тебе... Я не мала слухати жодного з вас, солодкоголосих брехунів! Ви нічого не зцілили, — темрява потекла з її очниць. — Ми могли перейти на інший бік одразу після трагедії. Тоді, на світанку епох, коли вони бігали в шкурах і молилися димові, ми могли стати їхніми богами назавжди! Але я дозволила відмовити себе. Повірила у можливість порятунку.

— Ця можливість досі існує.

— Неприпустима наївність з мого боку, — Гадра проігнорувала його зауваження. — А тим часом ті жадібні невіглахи приходили сюди, один за одним... І ми напували їх силою.

— Та забирали їхню силу навзаєм.

— І що з неї? Вона напувала нас, а цей світ однаково розсиплеться на пил. Тим часом вони навчилися літати і вбивати на відстані без жодних чарів! Жоден із вашого Кола не міг цього передбачити.

Її волосся перетворилося на кубло змії, що кидалися навсібіч, ніби намагалися вкусити невидимих ворогів.

— Я більше не маю права зволікати, Гааде. Поки розділені люди погрузли у нескінченних чварах, ми візьмемо той світ. Допоки ми ще сильні. Допоки можемо перемогти. Допоки наші піддані не вимерли остаточно, — змії тремтіли і перепліталися. — Ми здобудемо нову домівку.

— Я згоден, Гадро. Але хіба ти не казала, що наш рід вироджується? Ти не припускала, що все відбувається через те, що ми занадто чужі у тому світі? І сама його природа змінює нас...

— Там. Буде. Краще, — відрубала Гадра. — Не намагайся посіяти у мені смуту, Гааде, я більше не слухаю тебе.

Вона повільно прокрутила головою навколо тулуба, як сова.

— Цьому світові давно варто померти, — вирекла Гадра. — Ми просто не сміли поглянути правді у вічі.

— Якби ти дозволила мені закінчити, — вперше за цю бесіду Гаад видав нотку роздратування.

— Я багато чого тобі дозволяла. Занадто багато. Саме з твоєї вини один із тих хробаків вільно стрибав сюди, поневолюючи моїх підданих в обох світах, — її голова роздулася вдвічі. — Кривава печатка! Вони навчилися від нас: ритуали, замовляння, чари...

— Справедливий обмін.

— Ти подарував йому право входу! Навіщо?

— Маленька примха.

— Невже він також потрібен для завершення твого великого задуму? Може, у тому хробакові ховається шанс на майбутнє відродження? — тепер Гадрина голова химерно пульсувала розмірами у такт її люті. — Ні! Не думай просити за нього. Хробак відбуває заслужене покарання.

— Чи можу я запропонувати...

— Торг не пасує тобі, Гааде. Де твоя гідність? — вона підпливла до нього впритул. Змії затремтіли біля його скронь. — Я готую вторгнення. Ти маєш час до його початку. Якщо ти встигнеш... Якщо я засвідчу відродження — істинне, велике, непідробне відродження! — лише тоді замислюся над зміною плану.

Він кивнув — і цього було досить, аби Гадра відсунулася.

— Та ми обоє знаємо, що ти не встигнеш, Гааде, — її голова нарешті перестала змінювати розмір. — Ніякого відродження не станеться. З-поміж усіх інших ти завжди був найпоміркованішим, найрозсудливішим... Тому знайди, врешті, сили визнати поразку і відступити. Ніхто тебе не засудить. Ти потрібен мені на чолі війська!

— Добре, — Гаад уперто відвів погляд. — Але спочатку я закінчу те, що почав.

Її волосся обернулося чорним димом.

— Як бажаєш. Однаково те жалюгідне дерево згине.

Химерні обриси розтеклися, обернулися клубком темряви, що злетів у мертве небо і розчинився у безхмар'ї.

Гаад провів її поглядом, після чого дозволив собі пробурмотіти кілька нерозбірливих слів. Схилювався над підлогою зали, обережно провів по камінню пальцями. По сірому колу між тріщин розбігалися скляні артерії візерунку, що збиралися у грандіозну складну фігуру, яка перетворила квітучий світ на занурену в агонію тінь.

Все це — його провина.

Хіба не простіше піти запропонованим шляхом? Гадра має рацію: по той бік живуть створіння нищі й мерзенні, їхній світ багатий і щедрий, треба лише перегорнути сторінку, забути про...

Ні! Гаад спинив себе, як спиняв щоразу, коли думки приводили до цього манівця. Він мусить завершити розпочате. виправити скоєне.

Стрімким рухом Гаад підлетів до дерева, обережно провів рукою по теплому стовбуру. Дерево пашило життям: чіплялося в землю розкидистим корінням, шепотіло соками під корою, визрівало жолудями серед чорного листя. Воно жило посеред висохлого пустирища! Але засліплена смертю Гадра не здатна роздивитися цього дива.

— Ні, друже, ти не згинеш, — промовив Гаад. — Ти прокинешся... І разом із іншими змieniш цей світ.

Він готувався понад дві сотні років. Урахував усі попередні невдачі. Цього разу все безсумнівно вийде!

Та для початку треба звільнити того бовдура. Небезпечно дратувати Володарку, але тепер кожен боржник може стати в пригоді.

Високим стрибком Гаад пересунувся до смуги випаленої землі при нерухомій річці. Ні гнилі, ні смороду — лише нерушна мертва вода, що скидалася на прозорий пісок. Гаад тицьнув вказівним пальцем на виснажений ґрунт, почав малювати у повітрі, і порепану землю вкрило колом із дивних символів всередині.

Його очі блиснули. Повітря замерехтіло, згусло, вибухнуло багряними іскрами — посередині кола виросла постать у білому.

— Дякую, що відгукнулася, — сказав Гаад.

Вона мовчки вклонилася. Довге світле волосся чиркнуло по землі.

— Тобі відомо, де його ховають?

— Так.

Вії над блакитними очима затріпотіли.

— Бажаєш його визволити?

— Так, — прошепотіла вона.

Закоханими нескладно маніпулювати — знав це по собі. Кохання знищує здоровий глузд... І ціна за те буває занадто високою.

— Якщо Гадра дізнається, її гнів буде страшний, — попередив Гаад.

— Я не боюся.

— Ти з роду Хранительок. Може, сама до пуття не розумієш, навіщо він тобі здався, але оберегаєш...

Гаад обережно торкнувся вказівним пальцем її лоба. Вона зітхнула, тілом пробігли дрижаки, блакитні очі спалахнули опаловим сяйвом.

— Цієї сили вистачить, аби витягнути його звідти.

— Дякую!

Знову він ховається за іншим, знову згрібає жар чужими руками... І не відчуває за це жодної провини.

— Поверни його додому крізь малюнок, — напучував Гаад. — Попередь, аби не стрибав більше через тінь.

— Він не почує моїх слів.

А й справді.

— Тоді вигадай щось, — Гаад махнув рукою. — І нікому про це розповідай!

Вона зникла, лишивши по собі сніп багряних іскор.

Недбалим жестом Гаад знищив коло. Для гри йому знадобиться повна колода... Аби лише блакитноока спромоглася зробити все правильно!

Сіра, ламка, запилюжена пустка у кривавому світлі. Невже тут і справді буяло колись життя — гучне, яскраве, невщухне? До глухої тиші, до вуглини в небі, до праху навкруги... Старі спогади поблякли, але болючий шрам відповідальності не рубцювався. Все це — його провина. Трагедії можна було уникнути... Можна було уникнути! Щоразу ця думка ятрила, як уперше.

Та минулого не виправити — лише навчитися з нього.

Він клацнув пальцями, і за мить навколо виросла улюблена домашня ілюзія — затишна булька, його єдиний прихисток. Вітерець легко торкнувся щок. Річка, повна життя, потекла за спиною. Букет різноманітних запахів дражнив ніздрі. Зацвірінькали пташки, загойдалися дерева.

Так стане насправді, якщо його задум спрацює.

Гаад підійшов до столу і ковтнув із вічно наповненого кухля. Холодне, пінне, геть як справжнє — шедевр ілюзії!

Мабуть, він і справді при звичаївся до цієї форми більше, ніж мусив... Мабуть, спілкування з людським родом і справді змінило його.

Гаад запалив люльку. Куриво смакувало міражем. Він видихнув, надав димові обриси дуба і обережно торкнувся його пальцем.

Цей світ помре, якщо його задум провалиться.

— І людська по той бік згинуть, — пробурмотів Гаад.

Утім, їх було не шкода.

Післяслово автора

*«Кожен може написати тритомний роман.
Для цього треба тільки зовсім не знати життя й літератури».*

Оскар Вайлд

Фінал трилогії — гарна нагода озирнутися і підбити підсумки.

Усе почалося влітку 2017 року зі знайомства з літературною агенцією «Акріс», що складалася з Марка Оплачка і Любові Кривуци. Ми зустрілися на Книжковому Арсеналі, домовилися щодо співпраці, я запропонував ідею... Відмова. «Нудними можуть бути лише відомі автори, бо їх і так куплять». Друга ідея. Відмова. «Подібне вже писали, давай щось оригінальніше». Літагенти можуть бути такими жорстокими!

Місяць по тому я гуляв Андріївським узвозом, слухав альбом «Істина» гурту Nokturnal Mortum, аж тут помітив молодого бандуриста в національному вбранні, який грав на фоні автівок. Сяйнуло: «А що, якби інститут кобзарства дожив до наших днів? У якому світі це могло б трапитися? Кобзарі — козаки — характерники... Чому з такими могутніми поплічниками, як характерники, Хмельницький узагалі програв? А що, якби його держава встояла?». Ідея про братство перевертнів, які боронять вцілілий Український гетьманат, сподобалася, і я почав рукопис під робочою назвою «Вовчі браття».

Щодо жанру роздумів не було: колись «Володар Перснів» відкрив мені світ фентезі і закохав у нього. Ба більше, шедевр пана Толкіна прямо вплинув на моє життя — я захопився цим

твором настільки, що вступив до лав толкіністів, відкрив для себе LARP (live action role-playing games) і знайшов у цьому русі чимало друзів. Щоправда, ігри я закинув, але репліка костюму польського шляхтича і тупа сталеві шаблі досі покояться в нетрях моєї шафи.

Я одразу задумав трилогію. Це доволі зухвало, але 2013 року я спромігся завершити пухкенький роман і видати його власним коштом, тож мав дещо наївну віру у власні сили. Хотілося створити захопливу та похмуру пригоду не без гумору, переосмислити козацькі легенди в каноні такого собі класичного фентезі, випхати характерника за усталені рамки запорожця-супермена з нескінченними талантами і такими само нескінченними шароварами, позирнути на нього іншим поглядом, ба навіть деконструювати цей відомий мало не кожному українцеві образ. Чи вийшло цей задум утілити? Вирішувати вам.

«Вовчі браття» писалися до середини 2018 року, а вже 2019-го «Аркан вовків» (я створив окремий документ із довгим переліком можливих назв, і вважаю, що обрав найвдалішу) у компанії інших першодруків молодого видавництва «Дім Химер» приїхав на Книжковий Арсенал. Я намагався створити якомога завершений твір на той випадок, якщо книга провалиться, і видавництво відмовиться друкувати продовження. Проте «Аркан вовків» продавався гарно, тож до кінця 2019 року я не тільки провів презентаційний тур Україною, а й завершив рукопис другої книги. У березні 2020-го мали вийти «Тенета війни», а також додрук «Аркана»... Але натомість вийшла пандемія, додрук скасувався, запланований презентаційний тур полетів у небуття, а випуск «Тенет» затримався на кілька місяців, неабияк підточивши мою нервову систему. Тому справа лишалася за третьою книгою, про що доброзичливі читачі регулярно нагадували мені в коментарях соцмереж, за що я їм безмежно вдячний.

Постійний письменницький виклик: написати нову книгу краще за попередні. Певен, що багато авторів глидаються сумнівами, чи підкориться цей чимраз вищий бар'єр. Емоційні гойдалки переслідували мене впродовж «Тенет», а ще більше — під час написання «Пісні», на яку пішло цілих два роки. Різноманітні життєві обставини гальмували роботу над і без того непростим текстом. Довелося навіть піти у відпустку, аби його дописати, тож з останньою крапкою я відчув, ніби звільнився від величезного вантажу, наче божевільний галівник, що самотньо

пер човника вгору Дніпром і таки допер. Книжка опиниться у великому світі, кожен читач трактуватиме її, як схоче (і геть незалежно від авторських сенсів), — ось вона, письменницька свобода! Вона триває рівнесенько до початку роботи над новим рукописом.

Читацькі відгуки одноголосно віднесли «Літопис» до козацького фентезі, і це логічно, адже книги засновані на козацьких легендах, але я вкотре хочу наголосити, що характерники Сірого Ордену — НЕ козаки, хоч і беруть від них своє походження. Прямими козацькими спадкоємцями вважається військо Січове. Переконалий, що цей абзац лишиться проігнорованим, а мої герої і надалі всюди іменуватимуться козаками.

Ще одна важлива ремарка: я не вірю в існування характерників. Ба більше, я наполегливо закликаю не віддавати гроші самопроголошеним учителям, які обіцяють наповнити кожного охочого характерницькою наукою козацьких предків по вінця всього лише за *n* гривень. Якщо вас, як і мене перед початком роботи над трилогією, цікавить, звідки в нашому фольклорі взяли такі непересічні персонажі, раджу до прочитання роботу «Культ вовка у військових традиціях Давньої України» Антона Бондаренка або принаймні розділ «Традиції воїнів-звірів в українській військовій культурі» із книги Юрія Фігурного «Історичні витоки українського лицарства».

Повернімося до жанру. Невтомно підкреслюю, що «Літопис» — саме фентезі, а не альтернативна історія, адже тут забагато анахронізмів, які я завжди демонструю на прикладі обкладинки «Аркану». Тризуб! Якщо вважати, що гетьманська держава почалася від Богдана Хмельницького, то своїм гербом вона, найімовірніше, мала б лицара з самопалом, адже тризубом ми завдячуємо історичним розвідкам пана Грушевського, які датуються початком двадцятого сторіччя. Український гетьманат, що існує дві сотні років, також є анахронізмом: у середині XIX століття гарно знайома нам концепція національних держав лише народжувалася («Весна націй»), а доти Європою правили імперії. Та навіть саме словосполучення «Український гетьманат» у реальності, де Російська імперія не повстала і, відповідно, не почала привласнення нашої історії, напевно, поступилося б місцем «Руському гетьманату»... Як бачите, зауважень чимало до самої лише обкладинки.

Утім, я пішов на ці анахронізми свідомо, бо текст має апелювати до сучасного українського читача, що знає Україну в

сучасних кордонах і сучасній атрибутиці. Плекаю обережну надію, що істориків не вхопив грець від цепелінів, електрики та інших винаходів, топонімів і термінів, невластивих середині XIX століття; щиро перепрошую і сподіваюся, що нахабне поводження з історичним тлом не завадило вам отримати читачьке задоволення.

Дуже радітиму, якщо після прочитання цих книжок комусь закортить дізнатися справжню історію української держави, яка брутальніша за будь-яке темне фентезі.

Пролог «Аркану вовків» відбувається на Івана Купала 1844 року, а епілог «Пісні дібров» — на Івана Купала 1856 року. Це не збіг, а прояв моєї слабкості до символічного зациклення: однакова фраза на завершенні кожної книги, однакова дата народження і смерті (переродження?) Северина та інші милі моєму серцю дрібнички, залишені на поталу уважним читачам. Люблю великодки! Люблю, коли їх помічають і правильно тлумачать.

Від першозадуму до заключної книги минуло п'ять років. Я встиг стати батьком (іронічно, що Северин мене в цьому випередив), і ось: сумарна статистика текстового редактора демонструє за триста з половиною тисяч слів. Нічогенька трилогія! Для Брендона Сандерсона це річна норма, для мене — справжнє досягнення.

Пригадуєте тезу про читача і сприйняття? Ось якими ці книги задумувалися.

«Аркан вовків»: історія дорослішання, відповідальності, гідності нести вибір, якого не змінити.

«Тенета війни»: історія ветеранів, інтриг, боротьби з власними демонами, що набувають різних форм.

«Пісня дібров»: історія жертвовності, героїзму, прийняття зміни епох, яку не відвернути.

І, авжеж, усі вони — історії дітей і батьків.

Деяким читачам таке не подобається (що нормально, адже художній твір не може подобатися всім): пригоди й оптимізм «Аркану», біль і задуха «Тенет», елегія і фатальність «Пісні»... Чому вони так різняться? Відповідь проста — ці зміни мали показати вовчу стежку від ініціації до фіналу; історія дорослішала разом із героями. Наскільки вдалим був такий прийом? Вирішувати знову-таки вам.

Тут завершується текст, що я написав уночі, коли двадцять третє лютого перетікало у двадцять четверте. Планував дописати вдень... Але за кілька годин росія почала велике вторгнення. Тоді, у перші тижні, художня література здавалася позбавленою сенсу, рукопис — поганим пророцтвом, а видання нових книжок — неможливим.

Та Україна встояла. «Аркан вовків» здобув нагороду CHRYSALIS AWARD за найкращий дебют від European Science Fiction Society. «Тенета війни» отримали другий наклад. І на той час, коли ви дістанетеся до цих рядків, «Пісня дібров» теж побачить світ.

Цього б не сталося без Збройних Сил, Територіальної Оборони, Служби Безпеки, Нацгвардії, Поліції, Прикордонної служби, добровольців і всіх інших Людей, що тримають над нами небо. Складно дібрати слова вдячності за їхній подвиг, що межує з істинним дивом, але робити це необхідно — і робити щодня.

Захисники і захисниці, неznані та відомі, ті, що загинули в різних місцях у різні часи — по-звірячому закатовані, показово страчені, вбиті у сотнях великих і малих боїв, — і ті, які просто зараз ризикують життями, аби нас, українців, не сміли нищити за право бути собою; герої і героїні, чий титанічний жертвості ми завдячуємо розкошами щоранку прокидатися у власній країні під рідним прапором — низький уклін вам!

Ще кілька слів подяки.

Лада — моя чудова дружина. Написання книжок забирає збіса багато часу. Особливо написання книжок на кілька сотень сторінок. Особливо написання у вільну від основної роботи годину. Заради цього доводиться жертвувати вільними вечорами і вихідними днями, які можна провести за приємними справами. Але письменники часто поведуться ніби голуми, які за першої-ліпшої нагоди тікають до затишних печерок скніти над своїм золотцем. Повірте, дуже важко жити під одним дахом з очманілим створінням... Людина, яка здатна це терпіти, напевду безцінна! Обіймаю тебе.

Любов Кривуца — літагентка. Ти плекала рукописи і зробила безліч справ, аби дебютний роман не пройшов повз читачку увагу непоміченим. Щиро дякую за все-все-все!

«Дім Химер» — видавництво, яке повірило в безіменного новачка і наважилося інвестувати в довготривалий проєкт. І поки співзасновниця Вікторія Гранецька готує цю книгу до друку, співзасновник Влад Сорд воює у складі 93-ї окремої механізованої бригади «Холодний Яр».

Анастасія Кобенко — художниця, яка створила неймовірні графічні буктрейлери до кожного роману (якщо досі не бачили, то негайно передивіться їх на Фейсбук-сторінці або Ютуб-каналі видавництва «Дім Химер»).

Олена Оксенюк, Анна Тінькова, Альона Мічуріна — першопрохідниці рукописів, чий зауваги робили тексти кращими, а також Наталія Волошина, яка приєдналася на третій книзі і допомогла купою цінних знахідок.

Святослав Півень — редактор, який не побоявся цього громаддя слів і вдумливо привів його до ладу в блискавичні терміни.

Ірина Гуріна — лікарка, яка консультувала щодо медичних аспектів страти палею і закипання крові.

Євген Михайлюк — ветеран російсько-української війни, артилерист 40-ї окремої артилерійської бригади імені Великого князя Вітовта, який підрахував 53 721 360 можливих послідовностей Лабіринту.

Микола Терещенко — поет, чий переклад поеми Альфреда де Віньї «Смерть вовка» цитується у розділах цієї книги.

Та, нарешті, читачі — які не побоялися стереотипів про сучасну українську літературу, не скривилися презирливо на слово «характерники», не пройшли повз і витратили свій час, аби дати цій історії шанс. Ви читали і відгукувалися, зауважували і критикували, рекомендували і дарували книги друзям — завдяки вам «Litopys Siroho Ordenu» став бестселером, а сама думка про те, що комусь захочеться перечитати цю трилогію, несе авторові втішену усмішку. Роки роботи того вартували.

Дякую, що пройшли цією стежкою разом зі мною. Нехай Мамай допомагає.

Україна переможе!

**Павло Дерев'янко,
серпень 2022 року**

P.S. Закиньте грошей волонтерам.

